

Samenwerking EU en NAVO is onontbeerlijk

Arie van der Vlis

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van de redactie een korte reactie te geven op het artikel van de heer Biscop.

Laat ik beginnen met zijn constatering, die ook door mij worden onderschreven. In de eerste plaats betreft dat het belang van de aanvaarding van de Europese Veiligheidsstrategie (EVS) als verwoord in het document *Een veiliger Europa in een betere wereld*. De kracht van de strategie ligt inderdaad in de onderkenning dat alle dimensies van buitenlands beleid onlosmakelijk met elkaar samenhangen. Dus kan veiligheid niet los worden gezien van elementen als economische welvaart en sociaal welzijn. Het is een inmiddels wijd verbreide opvatting die ook in diverse VN-documenten als het rapport van het High Level Panel over bedreigingen en uitdagingen tot uitdrukking komt. De Adviesraad Internationale Vraagstukken heeft zich in verschillende recente adviezen op dezelfde wijze uitgelaten. Ook ben ik het eens met de opvatting dat de EU in het licht van de verantwoordelijkheden als mondiale actor in de planning van de militaire capaciteiten rekening moet houden met een grotere bijdrage aan wereldwijde vredesondersteunende operaties.

Er zijn echter ook elementen in het betoog waar ik, zacht gezegd, moeite mee heb. In de eerste plaats is dat de gedachte dat het EVS vooral duidelijk zou maken wanneer de EU geen geweld zal gebruiken. Dat lees ik er niet in. Letterlijk zegt het document onder andere: "We moeten een strategische cultuur ontwikkelen die vroegtijdige, snelle en waar nodig, krachtige interventie bevordert." Natuurlijk is het streven erop gericht crises te voorkomen. De EVS spreekt in dat verband van 'preventieve betrokkenheid'. Maar een ieder weet dat preventief optreden vele haken en ogen kent, die vooral samenhangen met de aarzeling een vroegtijdige politieke en soms militaire betrokkenheid aan te gaan. Kijk naar de recente crises op de Balkan, in Afghanistan en in Darfur. Anders gezegd: als de EU de EVS serieus neemt dan hoort daar onverbrekelijk bij dat soms een krachtige interventie ook in militaire zin onvermijdelijk is, omdat een acute crisis anders volledig uit de hand dreigt te lopen.

In dat opzicht was als vervolg op de formulering van de EVS de *Headline Goal* om een Rapid Reaction Force van 60.000 man te creëren een logische consequentie. Daarbij past de opmerking dat er natuurlijk een groot verschil is tussen de 50 tot 60.000 man die door EU-lidstaten in het kader van een aantal operaties zijn ingezet, en deze doelstelling. Hier ging het immers om een geïntegreerde, expeditieaire strijdmacht met alles erop en eraan om een dergelijke formatie effectief in te zetten. Helaas, we hebben daarna weinig meer gehoord over dit ambitieuze plan. De *Battlegroups* vormen slechts een flauwe afspiegeling van de oorspronkelijke doelstelling. En dus zal de EU, wanneer samenwerking met andere organisaties niet mogelijk is of niet gewenst wordt geacht, naast de beperkingen van de wortel zich ook moet realiseren dat de stok maar een beperkte reikwijdte heeft. Overigens, de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ook de auteur wel aangeeft dat er in dit opzicht problemen zijn.

Wat mij daarnaast verbaast is de geringe aandacht die de afwijzing van het Europees Grondwettelijk Verdrag krijgt. Juist voor het GBVB en de uitwerkingen daarvan waren de daarin opgenomen beleidsvoornemens van groot belang. Het gaat dan niet alleen om een eventuele minister van Buitenlandse Zaken maar bijvoorbeeld ook om de gedachte van de permanente gestructureerde samenwerking gericht op het formeren van kopgroepen ook op

defensiegebied. Dat laatste is onder de voorwaarden van het Verdrag van Nice vrijwel onmogelijk.

Ik krijg niet de indruk dat de schrijver een groot bewonderaar is van de NAVO. De NAVO wordt afgeschilderd als een louter politiek-militaire organisatie. Inderdaad, er zijn grote verschillen tussen de EU en de NAVO. Maar de NAVO is wel de enige effectieve, regionale veiligheidsorganisatie in de wereld, met overigens een zeer grote regio. De aanwezigheid in Afghanistan vormt daarvoor het bewijs. Natuurlijk is niet alles koek en ei binnen de NAVO: de verhouding met de Verenigde Staten staat onder druk; de bereidheid troepen te leveren is soms veel minder dan gewenst; meer politieke discussie is noodzakelijk. Naast het streven om de EVS tot leven te brengen verdient ook de NAVO, gegeven haar potentiële capaciteiten, alle steun van in ieder geval de westerse wereld.

Dat brengt mij tot mijn slotopmerking. Het is mijn nadrukkelijke opvatting dat een intensieve samenwerking tussen EU en NAVO onontbeerlijk is. Wat mij betreft dienen de mogelijkheden van de Berlijn Plus-overeenkomst beter te worden benut. Ik ben bepaald geen tegenstander van een omgekeerde Berlijn Plus-regeling. Ook de NAVO krijgt steeds meer met de andere dimensies van crisisbeheersing te maken. Een pragmatische benadering is essentieel. Duplicatie van middelen moet worden voorkomen. De lage defensiebegrotingen in Europa staan dat gewoon niet toe. Waarom niet gekomen tot een informele taakafbakening tussen de twee organisaties, iets wat overigens sluipend al aan de gang is? In dat licht is het vooral noodzakelijk dat de transatlantische band waar nodig weer in ere wordt hersteld. Dat heeft niets te maken met nostalgie. Het heeft te maken met de bedreigingen en uitdagingen die wereldwijd op ons afkomen. Zoals de EVS stelt: geen enkel land kan daar alleen een antwoord op vinden. Het zijn constatering die in *Atlantisch Perspectief* op zijn plaats zijn.

Generaal b.d. A.K. van der Vlis is voormalig Chef Defensiestaf en lid van het Algemeen Bestuur van de Atlantische Commissie